

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore

Viti 2021

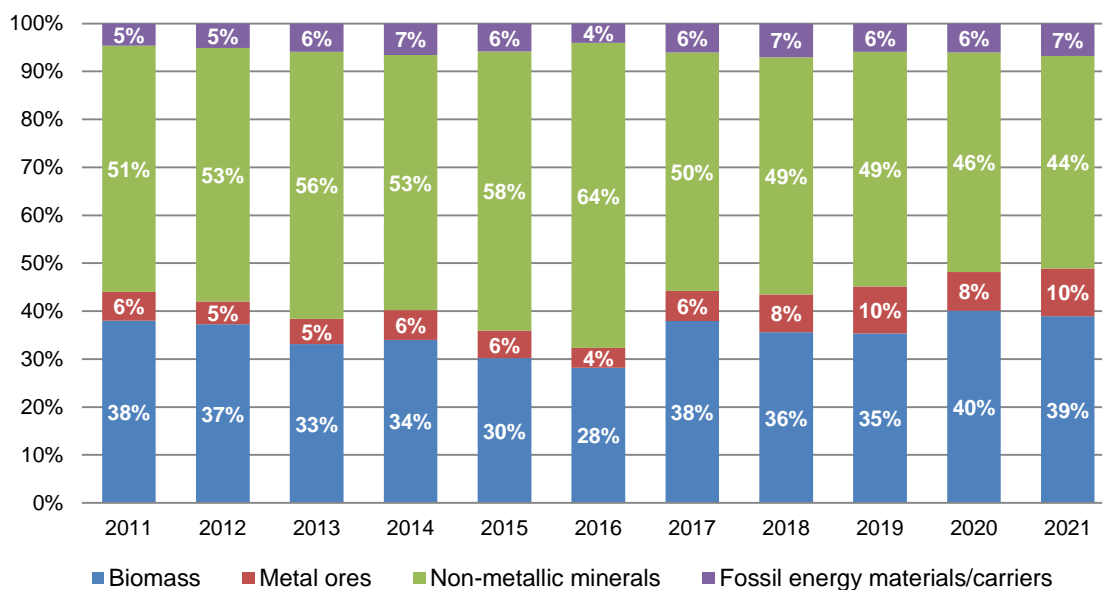
Tiranë, më 24 Prill 2023: Në vitin 2021, lënda e parë e nxjerrë nga burimet e brendshme natyrore, e cila përfaqëson sasinë gjithsej të materialeve që përdoren direkt në ekonomi, është rreth 19,1 milionë tonë, duke shënuar një rritje prej 3,2 %, krahasuar me vitin 2020. Struktura e burimeve të brendshme natyrore, tregon që produktet “minerale jo metalike” zënë rreth 44 %, “biomasa” 39 %, “mineralet metalike” 10 % dhe “materialet e energjisë fosile” 7 % të materialeve gjithsej.

Tab. 1 Burimet e brendshme natyrore, në mijë tonë

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	8.164,1	7.970,6	7.747,5	7.422,6	7.454,5
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.356,8	1.766,0	2.150,7	1.492,1	1.915,0
Mineralet jo metalike	10.593,3	11.074,6	10.742,5	8.484,6	8.491,9
Materialet fosile të energjisë	1.304,9	1.582,6	1.291,2	1.113,9	1.250,3
Gjithsej	21.419,1	22.393,8	21.931,9	18.513,2	19.111,7

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Fig. 1 Struktura e burimeve të brendshme natyrore, në %

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Sasia gjithsej e importit të materialeve mjedisore në vitin 2021, ishte rreth 5,4 milionë tonë, e cila krahasuar me vitin 2020, është 11,45 % më e lartë. Pjesën më të madhe e zënë produktet e “biomasës” me rreth 1,5 milionë tonë të shoqëruar nga produktet “mineralet jo metalike” me rreth 1,2 milionë tonë. Më pas renditen produktet “materiale fosile të energjisë” gjithashtu me rreth 1,2 milionë tonë, “mineralet dhe koncentratet metalike me 1,2 milionë tonë dhe në fund “produkte të tjera dhe mbetjet e importuara” me 0,4 milionë tonë.

Tab. 2 Importet e materialeve mjedisore, në mijë tonë

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	1.378,4	1.465,3	1.474,4	1.440,6	1.499,9
Mineralet dhe koncentratet metalike	829,9	883,6	956,4	1.077,3	1.168,3
Mineralet jo metalike	954,9	905,9	1.011,0	1.053,1	1.218,5
Materialet fosile të energjisë	813,0	912,6	976,4	1.001,8	1.197,9
Produkte të tjera dhe mbetje të importuara	302,2	319,1	315,7	312,6	360,1
Gjithsej	4.278,4	4.486,5	4.733,8	4.885,5	5.444,7

Burimi i të dhënave: Instituti i Statistikave (INSTAT), përpunim i INSTAT

Eksportet në vitin 2021, arritën një vlerë prej rreth 4,3 milionë tonë, duke pësuar një rritje prej 5,5 %, krahasuar me vitin 2020. Ndikim më të madh në rritjen e eksporteve të materialeve mjedisore e kanë dhënë “mineralet dhe koncentratet metalike”, eksportet e të cilave shënuan një rritje prej 15,2 %. Gjatë vitit 2021, ka pësuar rritje edhe eksportet e kategorive “biomasa” me 8.1, % dhe “produktet të tjera dhe mbetjet e eksportuara” me 6 %. Nga ana tjetër eksportet e kategorive “mineralet fosile të energjisë” dhe “mineralet jo metalike” kanë patur rënie përkatësisht me 1 % dhe 0,3 %.

Tab. 3 Eksportet e materialeve mjedisore, në mijë tonë

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	369,1	373,5	419,3	434,2	469,2
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.262,6	1.140,2	1.282,2	1.220,9	1.408,5
Mineralet jo metalike	1.459,0	1.475,0	1.493,0	1.472,4	1.467,9
Materialet fosile të energjisë	712,6	758,3	843,1	742,2	735,0
Produkte të tjera dhe mbetje të eksportuara	144,7	196,5	200,9	245,0	259,8
Gjithsej	3.947,9	3.943,5	4.238,4	4.114,7	4.340,5

Burimi i të dhënave: Instituti i Statistikave (INSTAT), përpunim i INSTAT

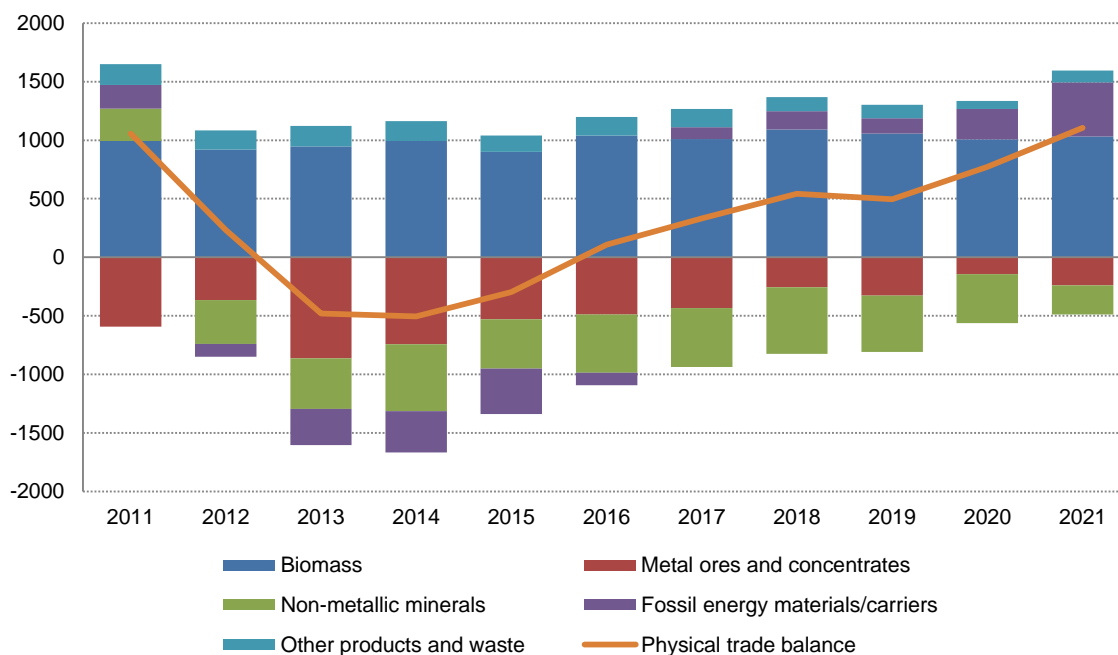
Bilanci fizik tregtar, i cili tregon diferencën midis importeve dhe eksporteve për të gjithë kategoritë e materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 1.104 mijë ton për vitin 2021, duke pësuar rritje me rreth 333,4 mijë tonë, krahasuar me vitin 2020. Siç mund të vërehet në Figurën 2, për vitin 2021, produktet e “biomasës”, “materialeve fosile të energjisë” dhe “produktet e tjera dhe mbetjet” kanë bilanc tregtar pozitiv ndërsa produktet “mineralet jo metalike” dhe “mineralet dhe koncentratet metalike” kanë bilanc tregtar negativ.

Tab. 4 Bilanci fizik tregtar, në mijë tonë

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Import	4.278,4	4.486,5	4.733,8	4.885,5	5.444,7
Export	3.947,9	3.943,5	4.238,4	4.114,7	4.340,5
Bilanci Fizik Tregtar	330,5	543,0	495,4	770,8	1.104,2

Burimi i të dhënave: Instituti i Statistikave

Tab. 4 Bilanci fizik tregtar, (mijë tonë)

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Tabela 5, tregon varësinë nga importi i metarieleve mjedisore, e cila llogaritet si raporti ndërmjet importeve të materialeve mjedisore dhe inputeve direkte të materialeve (IDM) në ekonominë Shqiptare. IDM vlerësohet si shuma e materialeve të nxjerra nga burimet e brendshme natyrore dhe importeve të materialeve. Gjatë vitit 2021, varësia nga importi i materialeve u vlerësua në 22,2 %, duke shënuar një rritje prej 1,3 %, në krahasim me një vit më parë. Gjatë periudhës 2017 – 2021, varësia nga importi i materialeve është luhatur në kufijtë prej 16,6 % në vitin 2017, deri në 22,2 % në vitin 2021.

Në vitin 2021, materialet fosile të energjisë kishin varësinë më të lartë nga importi, me rreth 48,9 %, të ndjekura nga mineralet dhe koncentratet metalike me 37,9 %. Nga ana tjetër varësinë më të ulët nga importet e kanë mineralet jo metalike me 12,5 %, të ndjekura nga inputet e biomasës me 16,8 %.

Tab. 5 Varësia nga importi i materialeve, në %

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	14,4	15,5	16,0	16,3	16,8
Mineralet dhe koncentratet metalike	38,0	33,3	30,8	41,9	37,9
Mineralet jo metalike	8,3	7,6	8,6	11,0	12,5
Materialet fosile të energjisë	38,4	36,6	43,1	47,4	48,9
Gjithsej	16,6	16,7	17,8	20,9	22,2

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

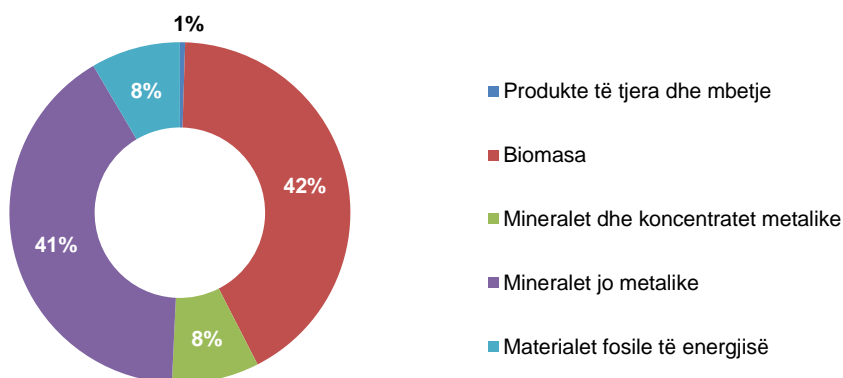
Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat gjithesej sasinë vjetore të lëndëve të para që nxirren nga mjedisi, duke marrë në konsiderate dhe bilancin fizik tregtar. Në 2021, përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 20,2 milionë tonë 5 % më shumë, krahasuar me vitin 2020. Sipas strukturës së tij shohim që pjesën më të madhe të përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore e zënë produktet e “biomasës” me 42 % “mineralet jo metalike” me 40,8 %, “materialet fosile të energjisë” me 8,5 % dhe “mineralet dhe koncentratet metalike” me 8,3 % si dhe “produkte të tjera” me 0,5 %.

Tab. 6 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore, në mijë tonë

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	9.173,5	9.062,4	8.802,5	8.429,0	8.485,1
Mineralet dhe koncentratet metalik	924,1	1.509,4	1.824,9	1.348,5	1.674,8
Mineralet jo metalike	10.089,2	10.505,5	10.260,5	8.065,3	8.242,5
Materialet fosile të energjisë	1.405,3	1.736,9	1.424,6	1.373,6	1.713,2
Produkte të tjera dhe mbetje	157,5	122,5	114,8	67,6	100,3
Gjithsej	21.749,6	22.936,8	22.427,3	19.284,0	20.215,9

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, Instituti i Statistikave

Fig. 3 Struktura e përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore 2021, në %

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë u vlerësua në 7,2 tonë / banor, duke shënuar një rritje prej 0,4 tonë / banor, krahasuar me vitin 2020, kur kjo vlerë ishte rreth 6,8 tonë / banor.

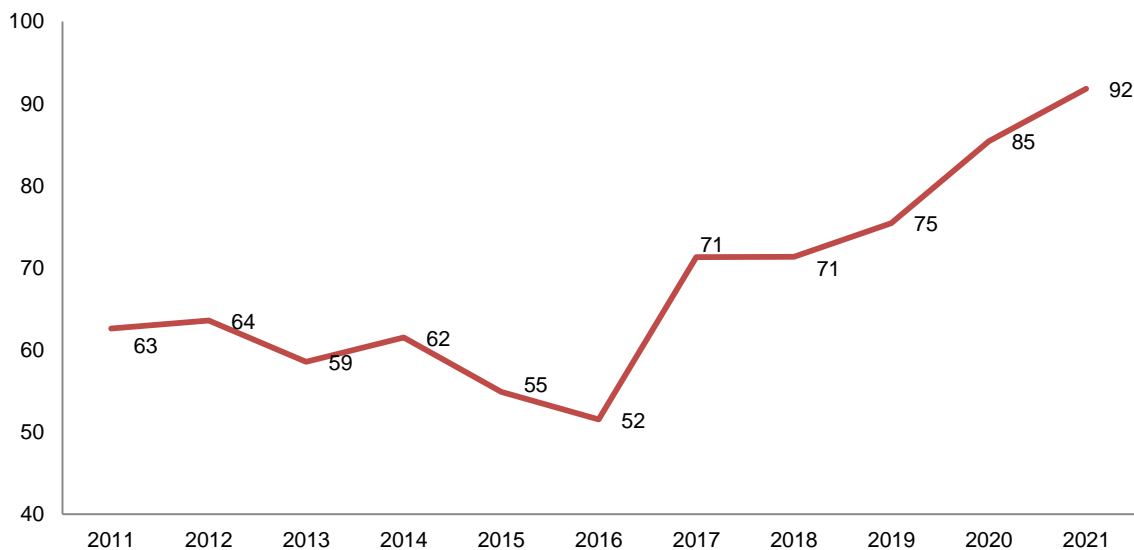
Tab. 7 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë, në ton / banor

Viti	2017	2018	2019	2020	2021
Biomasa	3,2	3,2	3,1	3,0	3,0
Mineralet dhe koncentratet metalike	0,3	0,5	0,6	0,5	0,6
Mineralet jo metalike	3,5	3,7	3,6	2,8	2,9
Materialet fosile të energjisë	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6
Produkte të tjera dhe mbetje	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjithsej	7,6	8,0	7,9	6,8	7,2

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Figura e mëposhtme paraqet produktivitetin e burimeve në ekonominë Shqiptare për periudhën 2011 – 2021. Produktiviteti i burimeve llogaritet si raporti ndërmjet prodhimit të brendshëm bruto dhe përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore. Ky raport përfaqëson shumën e lekëve të gjeneruara për çdo kilogram material mjedisor që hyn në ekonominë e vendit. Në vitin 2021, produktiviteti i burimeve arriti vlerën prej 92 Lekë / kg, duke shënuar një rritje prej 6,4 Lekë / kg, krahasuar me vitin paraardhës.

Fig. 4 Produktiviteti i burimeve 2011 – 2021, në Lekë / kg

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Metodologjia

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore është një nga modulet e Llogarive Ekonomike në Mjedis. Qëllimi i tyre është integrimi i informacionit mjedisor në një mënyrë koherente me sistemin qendror të Llogarive Kombëtare.

Llogaritë e flukseve të materialeve mjedisore ka për objekt kryesor të përshkruaj lidhjen midis ekonomisë vendase dhe mjedisit natyror. Ajo përfshin sasinë totale të burimeve natyrore dhe produkteve të përdorura në ekonomi, në mënyrë direkte në prodhimin dhe shpërndarjen e produkteve dhe shërbimeve, ose indirekt përmes nxjerrjes së materialeve të cilat do të përdoren për prodhim.

Këto të dhëna janë subjekt rishikimi. Për më shumë referohu: <http://instat.gov.al/al/dokumentimi/cil%C3%ABsia-statistikore/>

Disa nga kategoritë kryesore dhe indikatorët kryesorë të llogarive të flukseve të materialeve mjedisore janë:

Biomasa

Biomasa përfshin materialet organike jo fosile me origjinë biologjike. Sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve të Materialeve Mjedisore, lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin të gjithë produktet bujqësore, peshqit dhe kafshët e gjuetisë. Blegtoria dhe produktet blegtorale (si p.sh qumështi, mishi, vezët) nuk përfshihen në këtë kategori.

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike të përpunuara dhe të pa përpunuara janë dy grupe kryesore në kategoritë e materialeve mjedisore, sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve Materiale Mjedisore, që përbëhen nga prodhimet e minierave, industria e ndërtimit dhe mineralet industriale.

Materialet Fosile të Energjisë

Përfshijnë burimet e naftës dhe materialet e tjera fosile të energjisë që janë formuara në të kaluarën gjeologjike, nga biomasa. Ato përfshijnë lëndet e ngurta, lëngjet dhe gazet.

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin sasinë vjetore të lëndëve të para (me përjashtim të ujit dhe ajrit) të nxjerra nga mjedisi natyror për t'u përdorur në ekonomi, për qëllime ekonomike.

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat shumën vjetore të lëndëve të para të nxjerra dhe të përdorura në ekonominë kombëtare, plus të gjitha importet fizike, minus të gjitha eksportet fizike.

Bilanci i Fizik Tregtar

Bilanci fizik tregtar është i barabartë me importet fizike minus eksportet fizike.

Varësia nga importi i materialeve (VI): llogaritet si raport i importeve mbi inputet direkte të materialeve (IDM), në përqindje. Termi 'varësia nga importet e materialeve' tregon shkallën në të cilën një ekonomi mbështetet në importe për të përmbushur nevojat e saj për materiale. Varësia nga importet e materialeve nuk mund të jetë negative ose më e lartë se 100%. Vlerat e barabarta me 100% tregojnë se nuk ka patur nxjerrje nga burimet e brendshme natyrore gjatë vitit të referimit.

$$VI = \frac{\text{Importe}}{(\text{Burimet e brendshme} + \text{Importe})}$$

Produktiviteti i burimeve përcakton një tregues që pasqyron PBB-në e gjeneruar për njësi të burimeve të përdorura nga ekonomia.

Burimi i të dhënave

Te dhënat e përdorura për Llogaritë e flukseve të Materialeve Mjedisore kanë burim të dhëna administrative të marra nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN), Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), Instituti i Statistikave (INSTAT) etj.

Metodologjia e përdorur për llogaritjen e tyre është bërë në përputhje me rregulloren (BE) Nr 691/2011 mbi Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore dhe manualeve të Eurostat.